

א איחוד בחידוד

המאחד בקרבו חידודים ותשובות בהלכה ובאגדה

לעילוי נשמת

זקנתינו מרת אסתר אלן ע"ה ליאון ב"ר רפאל ז"ל

נלב"ע כ"ד מרחשון תש"מ

תנצב"ה

פרשת חיי-שרה תשפ"ו

שנה כ'

גליון תשפ"ו

כתב חידה

את סב אבי המבורך לראות זכיתי,
ועמו במקפלים הצדיקים נמנית.

דור שלישי להנהגת עמי נתמנית,
וכל ילדי הצדיקים זכו לה דוגמתי.

את אשתי הצדקנית לשם שמים נשאתי,
ובזכותה למעלה גדולה ועצומה קיבלתי.

מ י א נ י ?

רמז: דמות מבין 'רועי ישראל ומנהיגיו'!

חילוקא דרבנן

כתיב (בראשית כ"ג א'): "וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשֶׁבַע שָׁנִים שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה". ופירש"י: "וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשֶׁבַע שָׁנִים". לכן נכתב 'שנה' בכל כלל וכלל, לומר לך, שכל אחד נדרש לעצמו: בת מאה כת עשרים לחטא, מה בת עשרים לא חטאה, שהרי אינה בת עונשין, אף בת מאה בלא חטא, ובת עשרים כבת שבע ליופי". ומבואר, ששיבחו חז"ל את שרה, שהיתה ביופיה כבת שבע שנים.

עי' בפסוק (משלי ל"א ל'): "שֶׁקֶר הַחֹן וְהַגֵּל הַיָּפִי אֲשֶׁר יִקָּאֵת ה' הִיא תִתְהַלֵּל", ופירש"י: "שֶׁקֶר הַחֹן. אשת החן ויופי, אין מהללין אותה, אלא הכל הבל ושקר. אבל אֲשֶׁר יִקָּאֵת ה', היא לבד תתהלל", ומבואר, דאין לשבח כלל את האשה ביופי אלא רק ביראת ה'. ומדוע שיבחו חז"ל את שרה על יופיה, שהיתה בת עשרים כבת שבע שנים ליופי.

וצריך ביאור!!!

מדור זה נתרם לע"נ איסר יעקב בן מנחם מנדל וחנה בנה בת שמאי ז"ל

מענינא דסדרא

"זאת בריתי אשר תשמרו... המול לכם כל זכר" (בראשית י"ז י').

היכן בפרשתנו, מצינו מעשה או הנהגה בענין 'ברית מילה', או שניתן ללמוד על דבר מענייני 'ברית מילה' מעלתה וכוונתה, או על הדרכים והצורות הראויות אל עשייתה?

מדור זה נתרם לזכות חוה בת חיה שרה

המשך: הנערות, כדכתיב (אסתר ב' ז'): "וַיְהִי אִמֶּן אֶת הַדָּסָה הָיָא אֶסְתֵּר בַּת דָּדִי כִּי אֵין לָהּ אָב וְאִם וְהַנְּעִרָה יָפֶת תֶּאֱרָ וְטוֹבַת מְרָאָהּ...", והיינו שעל כן זכתה לקבל את שכר שנות נעוריה של שרה בימי זקנותה.

*

ולפי הדברים הללו, מבאר החת"ס, יתבאר היטב מדוע בחר רבי עקיבא בדברי חז"ל הללו בכדי לעורר בהם את הציבור המתנמנם בשיעורו, באומרו להם, שהנהגתם זו שהם מתנמנים ביום, היא היפך הנהגת שרה אמנו, שהיא אף קמה מבעוד לילה, שגם בלילה מנעה שינה מעיניה לעבודת ה', ועלינו ללמוד ממנה את ההנהגה הראויה, שלא זו בלבד שאין לאבד את זמן היום בשינה ונמנום, אלא יש להוסיף ולנצל אף את הלילה לעבודת ה' וללימוד התורה.

ואולי ניתן להוסיף על דבריו ולומר, שרבי עקיבא ביקש ללמד את הציבור, שיראו וילמדו משרה אמנו, שעל כל זמן מחייה שנמנעה מקיום מצוות ועשיית חסד, הגם שלא היה זאת מחמת עצלות, אלא מחמת אונס גמור שהיתה קטנה, בכל זאת טרחה לאחר מכן בימי זקנותה לקום מבעוד לילה ולהשלים את אותו הזמן, כך גם עלינו לזכור היטב שעל כל רגע שאדם מתבטל מעשיית מצוות ומלימוד תורה, מוטל עליו אחר כך להשלימו, על כן יש לו לאדם לאזור כגבר חלציו, לעורר את עצמו מנמנומו באמצע תלמודו, ולא להמתין לימי הזקנה להשלים את הזמנים שאיבד והחסיר.

נפלאות מתורתך

"וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשֶׁבַע שָׁנִים שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה". בראשית כ"ג א'.

ידועים דברי המדרש (ב"ר נ"ח ג', אסתר"ר א' ח' ועוד): "רבי עקיבא היה יושב ודורש והציבור מתנמנם. בקש לעוררו, אמר, מה ראתה אסתר שתמלוך על שבע ועשרים ומאה מדינה. אלא תבא אסתר שהיתה בת בתה של שרה, שחיתה מאה ועשרים ושבע [שנה], ותמלוך על מאה ועשרים ושבע מדינות". ופשוטו של מדרש הוא, שבזכותה של שרה שבמשך מאה עשרים ושבע שנות חייה עשתה מצוות ומעשים טובים, לכך זכתה אסתר בת בתה שתמלוך על מאה עשרים ושבע מדינות, שעל כל שנה של מצוות ומעשים טובים של שרה, זכתה אסתר למלכות על מדינה נוספת.

והנה דברי המדרש הללו צריכים תלמוד מכמה טעמים. ראשית, מדוע בחר רבי עקיבא דוקא במימרא זו של חז"ל בשביל לעורר את הציבור מנמנומם. ועוד, האם אכן שרה עשתה מצוות ומעשים טובים בכל שנה משנות חייה. וכי כשהיתה בת שנה או שנתיים ושלוש, גם אז גמלה חסדים וקרבה וגיירה את הנשים.

*

נאמר עוד בפרשתנו (שם ב'): "וַתָּמָת שָׂרָה בְּקִרְיַת אֲרָבָע הוּא חֲבֵרֹן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיָּבֹא אֲבָרְהָם לִסְפֹּד לְשָׂרָה וּלְבִתָּהּ". ודברי ההספד שאברהם הספידה, אמרו שהוא מזמור (משלי ל"א י' - ל"א) 'אֲשֶׁת חַיִל', וזאת ע"פ מאי דאיתא במדרש תהלים (קי"ב א'): "...ואף המזמור 'אֲשֶׁת חַיִל' נאמר על שרה אשתו מאל"ף ועד תי"ו, שנאמר (שם ל'), "אֲשֶׁר יִקָּאֵת ה' הִיא תִתְהַלֵּל...". הרי שמן הסתם אברהם הספידה במעלותיה אלו המנויות במזמור זה.

והנה במזמור זה נאמר (ט"ו): "וַתָּקָם בְּעוֹד לֵילָה וַתִּתֵּן טָרֶף לְבִיתָהּ וְחָק לְנַעֲרֹתֶיהָ". ודברי הפסוק צריכים ביאור, אם נתנה טרף לביתה, הרי נערותיה בכלל, ומדוע חוזר הפסוק וכותב שנתנה 'חָק לְנַעֲרֹתֶיהָ'.

אלא מבאר החת"ס, שכוונת הפסוק בא להוסיף ולספר בשבחה של שרה, שבשנותיה המאוחרות הוסיפה שרה במעשי צדקותה וחסדיה, שהיתה משכימה קום בעוד לילה, ולא נתנה שינה לעיניה, אלא הרבתה בעוד ועוד מצוות ומעשים טובים, כדי להשלים את שנות נערותיה, השנים הצעירות והקטנות בהם לא גמלה חסדים, ולא עשתה מצוות, וכך עשתה עד שהשלימה את כל מה שהחסירה בשנים הללו, וזה הכוונה 'וַתִּתֵּן טָרֶף לְבִיתָהּ', שביתו האמיתי של האדם הוא בעולם הבא, ועליו להכין לעצמו צידה וטרף לאותו בית, וזהו שבחה של שרה שהשלימה את כל מה שהחסירה בימי נערותיה, עד שכל שנותיה היו שוות לטובה, ובזכות זה זכתה אסתר למלוך על מנין זה של מאה עשרים ושבע מדינות, מדינה כנגד כל שנה משנות חייה של שרה, גם על שנות חיי קטנותה ונערותיה.

ומוסיף החת"ס ואומר, היות ובהנהגתה זו השלימה שרה בימי זקנותה את ימי נערותיה, עמדה זכות זו לאסתר, שלמרות היותה אשה מבוגרת, לרב בת ארבעים, לשמואל בת שמונים ולרבנן בת שבעים וחמש (כדאיתא בב"ר ל"ט י"ג ועוד), בכל זאת הפסוק קורא אותה 'נערה', והיו לה את המעלות של שנות

